

**Foredrag i Oslo Militære Samfund  
mandag 8. desember 2008  
ved**

**Fenrik Thord Are Jensen Iversen**

**Kadett ved Sjøkrigsskolens operative marinelinje**



Foto: Stig Morten Karlsen, Oslo Militære Samfund

## **Krav til fremtidens forsvar sett fra unge offiserers ståsted**

### **Innledning**

Admiral, mine damer og herrer.

Til sommeren er min tid som kadett ved Sjøkrigsskolen over, og jeg på startstreken til min sjømilitære karriere. Denne dagen er noe jeg ser frem til, men det er også med en viss spenning jeg ser gradueringen nærme seg. Snart blir det alvor, og jeg skal ut i et Forsvar og en Marine som har vært under omorganisering i nesten 15 år. Jeg og mitt kull skal ut i en marine med en moderne fartøysstruktur, men hva skal til for at vi skal få utnyttet de kapasitetene vi vil få? I kveldens foredrag ønsker jeg å belyse en rekke utfordringer som angår Forsvaret generelt, og deretter de utfordringer Sjøforsvaret står ovenfor den nærmeste tiden. Det er en rekke saker som må løses, skal Forsvaret være et effektivt virkemiddel regjeringen kan nytte for å sikre Norges interesser også i fremtiden.

## Forsvarets eksistensgrunnlag

I april - dagene 1940 fikk nasjonen føle konsekvensene av 30årenes forsvarspolitik, eller mangel på sådan, på kroppen. Slagordet "Aldri mer 9. April" var styrende for både forsvarsvilje og politikk fra 1945 og de fire tiårene som fulgte. Det fantes en klar trussel og et klart definert oppdrag om måtte løses. Plutselig falt muren, Sovjet ble historie og "hva nå?"

Omorganiseringen og nedbyggingen av Forsvaret, samt mangelen på et tidligere klart definert oppdrag, har sakte men sikkert fjernet Forsvaret fra det norske folks hukommelse. Vi lever i et fredelig hjørne av verden, med mer rikdom enn våre forfedre kunne drømme om. Det er mange som spør: *"Hvorfor skal staten bruke mye penger på å drifte en organisasjon laget for gårsdagens problemer og hvorfor skal ungdom vie ett år, eller kanskje hele livet, til noe slikt?"*

Mang en gang har jeg hørt følgende fra sivile venner og bekjente, når praten kommer inn på min utdanning og yrkesvalg. *"Dere kjører jo litt båt og så leker dere litt i skogen"*. Mang en gang har jeg, på en pen måte, forklart at verden vi lever i ikke er så snill som mange tror. Daglig ser vi dette i media, men blir det uviktig bare fordi det ikke påvirker oss direkte?

"Hva skal Forsvaret brukes til?" er et spørsmål som MÅ besvares, og det må være forankret i folkets holdninger og verdier. Før var dette mye enklere. *"Vi er her, russerne der, og kommer de så er det krig"* Slik er det ikke lengre, og i mange år har Forsvaret "søkt" etter et nytt eksistensgrunnlag. Dette førte til at internasjonale operasjoner plutselig ble hot utover 1990 tallet.

11. September 2001 ga Forsvar og sikkerhetspolitikk en ny mening i Vesten. *"Ved å operere ute, skaper vi sikkerhet hjemme"* gikk igjen som budskap i de fleste europeiske land, også her i Norge. Det er dog ikke ufarlig å bruke slike argumenter for å selge Forsvarssaken. Det er vår ubestridte oppgave å gjøre slik våre politikere bestemmer, men hvordan formidler man dette til den norske befolkning? Det er interessant å se på og lese debattene i media om norske bidrag i fremmede strøk. Debatt er bra, men utfordringen blir å få budskapet om hvorfor vi opererer langt hjemmefra frem. En kan stille seg spørsmålet om dette ikke like mye er en politisk oppgave som en oppgave for Forsvaret, da vi på en måte selger et politisk budskap. Det er derimot uomtvistelig at, dersom vi ikke klarer å selge budskapet, vil Forsvaret være skadelidende. Dette fordi det påvirker moralen og motivasjonen til de soldatene som er ute på en negativ måte. Konstante spørsmål om Norge skal trekke seg ut av Afghanistan, hver gang nordmenn har blitt såret eller drept, er nettopp det våre motstandere ønsker.

Norsk media har modnet en del de siste årene. Det samme vil jeg påstå gjelder våre politikere. Alle militære operasjoner innebærer risiko, og i den senere tid har vi sett at aksepten for dette faktum har økt. Det er utrolig viktig for oss i uniform å vite at vi har våre politikere og folket bak oss. I dag vil Forsvaret i mange sammenhenger heller være en forsvarer av verdier og ikke territorium. Offiseren må, som tidligere ta rett beslutning til riktig tid. Forskjellen er at i dag vil en handling med feil utfall bli nitidig gransket av media

og utallige granskingskommisjoner. Dette vil igjen kunne påvirke operasjonens utfall, da en fort blir overforsiktig og redd for å trække feil.

Vi som har valgt en karriere i uniform har fra første stund blitt innprentet med "Et oppdrag er et oppdrag". Verden rundt oss behøver ikke se det slik. Mange unge blir fristet av tanken på de nye og spennende opplevelsene Forsvaret kan gi. Andre blir det ikke. Jeg tror de fleste unge offiserer i dag har hatt gode diskusjoner med sine foreldre om muligheten for at vi kommer til å delta i skarpe operasjoner på fremmed jord. Skyggesidene ved våre operasjoner i utlandet, må ikke skyves under teppet. Fokuset på senskader har økt betraktelig de siste årene, men det er fremdeles en vei å gå. Forrige torsdag var det et leserinnlegg i Bergens Tidene med tittelen "Boikott Internasjonale Operasjoner". Løser vi Veteranutfordringene, vil vi styrke Forsvarets troverdighet. Troverdighet er et nøkkelord for å sikre Forsvarets anseelse.

Noen av de mest engasjerte jeg har møtt når det gjelder forsvarsdebatten kommer fra vår eldre garde. Blant de som har opplevd 30årenes politikk og deretter krigen for så å se velferdssamfunnet bli bygget, ser mange med skepsis på fremtiden. Fremstår det som om vi har sett oss blinde?

Forsvarsdebatten, som startet i forkant, og som har fortsatt i etterkant av Forsvarsstudie 07 har vært sunn og sårt tiltrengt. All mediaomtale, om tilstanden i Forsvaret i dag, og ikke minst hvordan fremtidens forsvar skal se ut, har gitt oss en debatt som trekker i riktig retning. Dagens samfunn er slik at vi, på lik linje som barnehagene, helsevesenet og veisektoren må konkurrere om pengene. Skal man nå opp i konkurransen trengs gode argumenter, og debatten har fått flere opp fra dvalen og gjort dem oppmerksomme på utfordringer vi vil møte i fremtiden.

Hvordan skal vi få formidlet Forsvarssakens viktighet til våre politikere og til den jevne nordmann rundt om i de tusen hjem? Informasjon om hva Forsvaret er og driver med er nøkkelen. Før var Forsvaret en del av samfunnet rundt om i landet. Nedleggelse av mange garnisoner og leire har endret dette. Denne utfordringen må løses for at Forsvaret skal være et effektivt virkemiddel.

På de steder hvor Forsvaret er lokalisert arrangeres årlig åpen dag eller man inviterer skoleklasser til å komme og se hva vi har av materiell og ikke minst få kontakt med både menige og befal og kunne slå av en prat. Slike arrangementer tror jeg er meget viktig for å gi ung som gammel innsikt i Forsvarets virke. Dette vil dog kun favne den del av befolkningen som bor i nærheten av forsvarsanlegg, og disse blir det færre av. Marinen er i så måte i en unik situasjon. Ethvert havnebesøk langs kysten, uansett fartøystype, får mye oppmerksomhet. Som skiltvakt kan man slå i hjel en ellers kjedlig vakt i samtale med lokale på kaien. Men igjen, dette favner ikke alle.

Nøkkelen tror jeg er omtale og eksponering i media og da ikke som skandaleoppslag eller diskusjoner om nedbygging. Vi må kunne selge vårt budskap på en troverdig måte, på våre premisser. Vi må velge hvordan dette gjøres. Andre land, som Storbritannia og USA, har vært mye flinkere enn oss på dette området. Programmer som "Ross Kempf i Afghanistan", sendt på Discovery, gir publikum unik innsikt i hva et Forsvar bedriver i

utlandet. Serien "Ferskvann er for pyser" var en prototyp, og jeg håper vi får flere slike. Dokumentaren om Kristoffer Sørli Jørgensen ga et sterkt innblikk i hvordan soldater som drar til utlandet tenker.

Det er derfor gledelig at dokumentaren, "Top Gun - Oppdrag Norge", om hverdagen til en jagerflypilot sendes neste søndag. Vi må åpne oss opp for det sivile samfunnet. Åpenhet skaper tillit.

## **Nordområdene**

Den nåværende regjeringen utpekte Nordområdene som et strategisk satsningsområde. Mye av Norges økonomiske fremtid ligger i nord. Vi har fiskeressursene, nye olje- og gassreserver, og muligens nye skipsleder til Asia. Vår utbygging i nord har kommet i gang, og gassen blir fraktet på kjøll fra Snøhvit. Dessverre tror jeg det var vår store nabo i øst som virkelig åpnet verdens øyne mot Nordområdene.

Russland er en stormakt som har ligget nede siden Sovjets fall. Inntektene landet har fått fra petroleumsvirksomhet har gitt dem mulighet til å gjennombygge og modernisere sitt militærvesen. Vår geografiske beliggenhet er slik at vi har russernes kanskje viktigste militære baseområder i vår bakgård. Igjen går F-16 opp fra Bodø for å identifisere russiske fly, russiske marinefartøyer har drevet øvelser blant våre plattformer, og de seiler igjen på verdenshavene.

Hva betyr dette for oss? Det er ingen grunn for å bli skremt ennå, men jeg tror vi kan se konturene av hvordan fremtiden kan utvikle seg. Russland ønsker å være en spiller i det store spillet, og er uenig med NATO om rakettskjold og utvidelsene østover. All offisiell kontakt med NATO ble brutt som følge av Georgiakrigen. På andre områder er dog samarbeidet mellom Russland og EU, bla innenfor energisektoren godt. Vi ser et Europa, hvor de "gamle" landene i Vest ønsker samarbeid, mens land som Polen er svært skeptiske til Moskva.

Dette forteller oss: Den kalde krigen kommer ikke tilbake. Det vi ser er konturene av en mer komplisert verden. I denne verden vil militærmakt fremdeles spille en viktig rolle. Som naboland til et mektigere Russland, fremdeles med uavklarte delelinjer i Barentshavet er den største faren at vi er for naive. Sommerens krig i Georgia tror jeg var en nødvendig øyeåpner for mange, og debatten i media har vist dette.

## **Nye, umiddelbare utfordringer**

Det er også andre, tradisjonelle Marineoppgaver, som av nødvendighet kommer til å møte oss i nær fremtid. Piratvirksomhet har hatt et oppsving de siste årene og i 2008 har vi vært vitne til en alarmerende utvikling. Hittil i år har det vært 95 angrep, av de 39 kapringer, utenfor kysten av Somalia. Risikoen ved å seile i dette farvannet har ført til at det norske rederiet Odfjell har besluttet og heller seile hele veien rundt Afrika, med de kostnader dette medfører. Denne beslutningen har fått internasjonal oppmerksomhet, bla på CNN, og viser hvor alvorlig situasjonen er. Marinefartøyer fra flere nasjoner er til stede i området, uten at det ser ut som det til nå har hatt tilstrekkelig avskrekkende effekt.

Som en av verdens store maritime nasjoner mener jeg at også Norge skal bidra i kampen mot piratene. Norske fartøyer og norske sjøfolk er også utsatt for angrep. Dessverre har vi ingen fartøy klare til å seile nå, men vår første nye fregatt, KNM Fridtjof Nansen, som gjennomfører Flag Officer sea training i England nå, vil bli det første fartøy vi kan sende. Jeg håper at Norge, som en maritim stormakt, går i bresjen for et sterkt FN mandat og selv deltar i kampen mot piratene. Våre politikere og befolkningen må imidlertid være inneforstått med at det trolig er ett virkemiddel som fungerer mot slike elementer: Bruk av makt. Skal vårt bidrag være mer enn spill for galleriet, må Norge være innstilt på at vi kommer til å måtte skyte piratene av havet. Passer dette seg for fredsnasjonen Norge?

### **Delkonklusjon**

Som vokter av samfunnets kraftigste maktmiddel må Forsvaret være forankret i folket og behovet for et effektivt Forsvar må være tydelig. Nedleggelsen av mange avdelinger i Hæren, færre fartøyer i Marinen, og mindre flyaktivitet, har ført til at Forsvaret har blitt mindre synlig for befolkningen enn før. Samtidig er det færre og færre som gjennomfører Førstegangstjenesten. Dette bidrar også til at Forsvaret ikke lenger har samme kontaktflate som tidligere. Jeg er ikke i tvil om at dette har hatt en negativ effekt som må kontres.

Positiv og informativ omtale av Forsvaret må prege media, ikke budsjettsprekker og personalkonflikter. Alle, fra den ferske rekrutten til admiralen må kunne være stolt av å jobbe i Forsvaret. Vi må få formidlet at et effektivt og moderne Forsvar er en nødvendighet for å sikre norske interesser. Nordområdene er et av verdens siste utforskede hjørner. Som en småstat blant store naboer, EU og Russland, er militær kapasitet og tilstedeværelse nødvendig, skal Norge være en relevant aktør. Skal vi også kunne gjøre noe utenfor våre egne nærområder, kreves en betydelig investering av både penger og vilje.

### **Utfordringer i Sjøforsvaret**

For at Norge skal kunne legge hevd på en av verdens siste "utforskede" områder trengs militær tilstedeværelse. Vi ser med glede på bildene av KNM Otto Sverdrup på Svalbard og KNM Skjold i Tromsø. Kystvakten, som daglig patruljerer et av verdens mest værharde strøk gjør også en viktig innsats for å sikre norske interesser. Situasjonen i dag er slik at vi nesten ikke har et operativt marinefartøy, men fremtiden ser litt lysere ut enn dagens situasjon.

Med de siste års debatt angående Forsvarets fremtidige struktur som bakteppe blir det naturlig for meg å komme inn på dette temaet. Den struktur som vedtas nå, er den min generasjon kommer til å drifte. For Marinens del ser vi nå hvordan denne kommer til å se ut. Ubåtene og minerydderne har vi i dag. Skjold og Fritjof Nansen klassen er på vei inn, Nytt logistikkfartøy er på tegnebrettet. Gang på gang blir en fortalt at antall fartøyer oppveies av de nye fartøyenes forbedrede kapasiteter og egenskaper. Sannheten blir, sett opp mot det brede spekter av oppgaver vi blir satt til å løse, at Norge får en minimumsmarine. Jeg ønsker å eksemplifisere dette: Alle fartøyene i en klasse kan ikke være operative til enhver tid. Noen er inne til tungt vedlikehold, noen under oppøving,

andre i en av NATOs stående styrker og kanskje noen også på anti – pirat operasjoner utenfor Afrika.

Med fartøyer spredt mellom Spitsbergen og Det Indiske Hav blir det en stor utfordring å understøtte fartøyene logistisk sett. Marinefartøyer trenger bunkers, proviant, ammunisjon og reparasjoner når dette er nødvendig. "All logistikk på kjøll" skal sikre dette. Men ett fartøy kan kun være på ett sted av gangen, og selv et logistikkfartøy må i dokk en gang i blant.

Dette leder meg inn på diskusjonen om Olavsverns fremtid. Trenger Norge en fullverdig marinebase i nord? Jeg har allerede nevnt de utfordringer vi de kommende år vil møte i nord. Spørsmålet vi må stille oss blir: Kan vi opprettholde en troverdig sjømilitær tilstedeværelse i Nordområdene? Dessverre, tror jeg, dette ikke alltid vil være tilfelle. Norge er et langstrakt land. Fra Bergen til Tromsø er det 740 nautiske mil. Med en Skjoldklasse gjøres dette unna på godt under et døgn hvis nødvendig, men en fregatt vil trenge nærmere to. En ubåt, Norges eneste strategiske enhet, fire. Men, vi har bare kommet til Tromsø, og er ennå ikke ute i operasjonsområdet.

Forsvaret skal være et innsatsforsvar, men vil Marinen klare å leve opp til dette? Først må vi ha fartøyer klare til å seile nordover, deretter må vi opprettholde stridsevnen i operasjonsområdet. Med Olavsvern som fullverdig operativ base vil man unngå dette. Vi vil ha tilgang til de tjenester som trengs for å holde et marinefartøy operativt over tid. Spesielt er dette viktig for ubåtene. Et innsatsforsvar krever god og tidlig etterretning. Ubåtene er en unik ressurs i denne sammenhengen, og har bevist sin nytte i Operasjon Active Endeavour i Middelhavet. Dagen vil nok komme da liknende oppdrag igjen trengs i Nord. Ikke bare våre egne ubåter vil kunne benytte en operativ Olavsvern Orlogsstasjon. Allierte ubåter har også benyttet basen for nødvendige landopphold, og er den eneste base godkjent for atomdrevne fartøyer i landsdelen. Det må være i Norges interesse at våre allierte fremdeles opererer i Barentshavet. Som en følge av russernes økte aktivitet, er det ikke usannsynlig at allierte ubåter også kommer tilbake. Hvorfor ikke dra de synergier vi kan ut fra dette?

Økonomi brukes nok engang som argument for å legge ned nok en base. Når trår vi over smertegrensen? For å drifte en effektiv militær organisasjon er det behov for en minimums støttestruktur. Her, som i diskusjonen om hvor mange kampflybaser vi skal ha, virker det som om man har glemt at det ikke er lurt å legge alle eggene i samme kurv. Logistikk på kjøll vil aldri kunne erstatte baser på land, og med kun ett logistikkfartøy vil tilgjengeligheten bli begrenset. Vi kan ikke velge tid og sted for en fremtidig situasjon eller krise. Uten Olavsvern er Marinens evne til å operere i Nordområdene betydelig svekket.

### **Personellpolitikk**

Dagens lille Forsvar har blitt satt til å løse et mye bredere spekter av oppgaver enn det vi hadde tidligere. Dette har skapt en utfordring for alle forsvarsgrener som må løses, skal vi opprettholde vår operative evne. Våre forpliktelser i utlandet og de bidrag vi har lovet, tærer spesielt hardt på personell med nøkkelkompetanse. Forsvaret, uten godt trente og motiverte soldater og offiserer, har liten verdi.

I Sjøforsvaret er avdelingene i Marinens Jegervåpen spesielt utsatt. Både Kystjegerne og Marinejegerne har gjort, og gjør en stor innsats i Afghanistan, men medaljen har en bakside. Disse helprofesjonaliserte avdelingene opplever å bli konstant etterspurt, og det er dessverre ikke unikt av personell har vært ute 9 måneder av en 15 måneders periode. Slik belastning over tid sliter folk ut. Hvordan skal man klare å leve et familieliv i en slik situasjon? Før eller siden vil de fleste tenke at nok er nok og slutte. Resultatet er at de som er igjen ender opp med å gjøre samme jobb med en mann mindre.

Det er ikke bare spesialavdelingene som er utsatt for høy slitasje på personellet. Marinen har de siste årene hatt stor avgang av personell, med nøkkelkompetanse. Dette har ført til at folk blir flyttet rundt fra skrog til skrog, slik at vi klarer å opprettholde planlagt seiling og våre forpliktelser ovenfor NATO. For de unge og ugifte fungerer dette, men ikke for en moderne småbarnsfamilie, hvor også den andre parten er i jobb.

Ubåtvåpenet har forsøkt å løse dette med å kjøre to – besetningssystem på ubåtene som har operert i Middelhavet. Dette har vært godt mottatt av besetningene, men resultatet blir at et skrog må ligge i opplag da det ikke finnes noen til å bemanne det. Resultatet blir at vi har færre ubåter ute enn det vi kunne ha operert. To – besetningssystem er en mulig løsning, men har vi identifisert den egentlige årsaken til at mange har hengt den mørkeblå uniformen i skapet?

Hvorfor har så mange valgt å slutte de siste årene? For oss unge, i startgropen på vår militære karriere, er dette et interessant spørsmål. En viktig årsak har nok vært de gode tidene i det maritime Norge. Våre maritime næringer har de siste årene opplevd en kraftig vekst. Behovet for godt kvalifisert personell har vært skrikende, og mange offiserer i Sjøforsvaret besitter nettopp den kunnskapen som etterlyses sivilt. Spesielt innenfor de tekniske detaljene har avgangen vært stor. Sivile bedrifter kan tilby gode arbeidsvilkår og gode lønnsbetingelser. Vi har eksperimentert med to – besetninger til et fartøy. Dette har vært praksis i det sivile lenge?

Men, er det kun fordi gresset er grønnere på den andre siden av gjerdet som får folk til å bytte beite? Jeg tror årsaken er mer kompleks enn som så.

Byggingen av våre nye fregatter i Spania har ført til at mange har tilbrakt måneder i utlandet med det fravær fra familien som dette medfører. Lønnsbetingelsene for Spaniaoppholdet har heller ikke vært gunstige kontra normalt seilingsmønster. Slik lønnsystemet fungerer i dag, er det nødvendig å få seilingstimer for at lønnen skal være tilfredsstillende. Varierende seilingsmønster har ført til at det ikke blir så lett å forutse hva lønningene i fremtiden vil være. Slik blir det ikke lett å planlegge økonomien når hus, bil og de andre faste kostnadene skal betales.

Her har Kysteskadren blitt flinkere i de senere år, og man arbeider hardt for at det fastsatte programmet skal holdes. Dette skaper trygghet for offiserer og befal. Uforutsigbarhet på dette området har nok vært den siste dråpen for mange.

En annen mulig årsak til at mange har sluttet, tror jeg kan være pga hvordan dagens karrieresystem i Forsvaret fungerer. Skal man klatre på karrierestigen må velge strategisk fra dag en. Resultatet blir at man hopper fra stilling til stilling når minimumsperioden er

forbi. Får man da de riktige personene i de riktige stillingene? Det er dessverre et inntrykk i de lavere gradsskikt, at mange i stabs og ledelseselementer, ikke har tilstrekkelig operativ tjeneste for å forstå systemet helt ut.

Slik systemet fungerer i dag lønner det seg ikke å satse på en lengre seilende karriere. For å bli skipssjef på en fregatt trengs gjerne 15 års sjøtjeneste for at man skal beherske denne jobben godt. I tillegg må stabsskolen gjennomføres før egen kommandovimpel kan heises. 15 år med operativ tjeneste på havet innebærer utfordringer på alle nivåer. Man skal lære fartøyet å kjenne, kunne lede underlagt personell under vanskelige forhold, og ikke minst lære hvordan man best mulig benytter fartøyet i operasjoner. Skal man beherske alle emner innenfor moderne maritim krigføring kreves mye innsats og trening. Skal man opp og frem i dag kreves tjeneste i internasjonale operasjoner. Marinen har i alle år operert i stående NATO styrker uten at dette har gitt noen formell uttelling. Kun deltagelsen i Active Endeavour og UNIFIL II gir intops på papiret. Deltakelse i stående styrker, på et visst nivå, bør få uttelling når stillinger skal fordeles. Selv om kompetansen ikke er formell, er kunnskapen en som har seilt i årevis besitter, uunnværlig for å sikre operativ evne om bord på et fartøy. Burde ikke et gitt antall år om bord på en fartøystype kunne erstatte visse formelle krav i søknadsrundene? Resultatet er at mange dyktige offiserer ikke får noen karriere etter sjøtjenesten, og Sjøforsvaret mister personer som kunne tilført systemet kompetanse på et høyere nivå. Det er et farlig signal at fregattsjefer står uten stilling den dagen de går i land. Bør dette være en bekymring for oss unge?

Horisontal karriere er en mulighet som vil kunne bidra til å beholde personell og samtidig sikre at kompetanse blir overført til de neste generasjoner. I dag finnes ikke noen helhetlig strategi på dette. Så lenge lønn og grad henger sammen, vil de fleste ønske opprykk for å få en normal lønnsutvikling. I dag finnes det flere på kapteinløytnants / orlogskapteinsnivå enn det finnes fenriker og løytnanter i Forsvaret. En toptung struktur er ikke det vi trenger.

Avdelingsbefalsordningen er ment som et tiltak for å få flere til å stå i lavere stillinger lengre, men jeg vet ikke om dette skjulte "underoffiserskorpset" vil fungere som ønsket, og jeg vil eksemplifisere dette.

Sjøforsvaret har startet opp en "ny" utdanningsordning som gir ingeniørutdanning på befalsskolenivå. Disse linjene går i tillegg til Sjøkrigsskolens tradisjonelle tekniske linjer. Resultatet er at vi får to kategorier offiserer, i tilnærmede like stillinger, men hvor de befalsskoleutdannede må tilbake å ta kvalifiseringskurs hvis de vil rykke opp i de ledende stillingene om bord. Hvor motiverende er det å sitte 4 år på skolebenken og vite at du ved fylte 35år må slutte eller gå et år til på skole? Sjøforsvarets skoler og Sjøkrigsskolen gjorde en meget god jobb med å stable denne utdanningsordningen på beina på kort tid. Dette spørsmålet må løses på høyeste nivå. Det trengs en enhetlig strategi for hva man vil med avdelingsbefalskorpset. De fleste vestlige militærvesen har et underoffiserskorps som ivaretar kontinuiteten i avdelingen. Er det dette vi ønsker, må vi tørre å kalle en spade for en spade.

## Delkonklusjon

Sjøforsvaret står foran en utfordrende periode. Vi får noen fantastiske, nye fartøyer, men vi må omsette de til operativ evne. Oppgavene vi skal løse, er mer varierte enn tidligere og de kan bringe oss til fjerne verdensdeler. Det må være samsvar mellom oppgavene og strukturen. Langsiktig tenkning og planlegging må til. Det er "lett" å bygge ned, men det tar tiår å bygge opp både struktur og kompetanse.

Skal fartøyene våre kunne operere må vi både beholde og rekruttere personell. Slik situasjonen er i dag, tar det en del år å fylle vakuemet som har oppstått. Selv om finanskrisen muligens redder oss i nær fremtid, må en rekke tiltak iverksettes. Årsaken til at gode offiserer forlater Sjøforsvaret må finnes og utbedres.

## Avslutning

Forsvaret står ovenfor spennende og utfordrende tider. Verden i dag er mer globalisert, integrert, og uforutsigbar enn tidligere. Dette gjør det vanskelig å definere en entydig oppgave for Forsvaret. På grunn av dette har Forsvaret mistet den selvsagte plassen vi hadde i samfunnet under den Kalde Krigen. Vi må få synliggjort Forsvarets relevans, også i det 21. århundret.

Vi må skape tillit i befolkningen. Åpenhet og troverdighet er med på å skape tillit. Åpenhet om hvem vi er, og hva vi driver med. Troverdighet, i form av profesjonalitet og yrkesstolthet. En positiv mediaprofil mener jeg er utrolig viktig, og vi har en lang vei å gå.

Hendelsene i Kaukasus sist sommer har vist at tradisjonell bruk av militærmakt ikke tilhører historien. Dette bør få konsekvenser for vår tankegang også. Kvalitet avløser kvantitet bare ned til en viss grense. Forsvaret har i mange år levd på smertegrensen, hva gjelder bevilgninger. Det må være samsvar mellom de oppdrag vi skal løse og de ressursene vi får. Forsvaret er som en boligforsikring. Du føler ikke at du trenger den, før huset står i brann.

Vi får en liten, men moderne Marine. Utfordringen blir å være på rett sted til rett tid. Oppgavene våre nye fartøyer skal løse er mange, og det er ingen selvfølge at vi har fartøy tilgjengelig skulle en situasjon oppstå i våre nærområder. Uten Olavsvern vil Marinens evne til å håndtere en krise i Nordområdene være betydelig svekket.

Marinen har færre fartøyer enn tidligere, men allikevel er det en utfordring å bemanne dem. Årsakene til at dyktige offiserer slutter må identifiseres og kureres. Dyktige offiserer og mannskaper er nøkkelen til en effektiv og relevant Marine. Vi må sikre kompetanse også på de lavere gradstrinn. Avdelingsbefalsordningen må gjøres mer attraktiv enn det den er i dag.

Mange utfordringer står foran oss, men jeg tror vi har alle muligheter til å bygge et effektivt og relevant Forsvar. Jeg ser frem til å gjøre min del av arbeidet, for å nå denne målsetningen.

**TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN.**